

Učiteljski Tovariš.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dné vsakega meseca, in veljá za celo leto 2 gold. 50 kr.
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj IX. V Ljubljani 15. novembra 1869.

List 22.

SONET.

Ko jezno pribučí vihar nemili,
Oblaki černi v zraku se podijo,
Ki v temno noč dan sveltli spremenijo,
Krilati pevci vsi so potihnilí.

Na zemljo so oblaki vodo zlíli, —
Cvetice se zvenele požívijo,
Potoki suhi novo moč dobíjo,
Zasíje zopet solnčni žar premíli.

Takó so tebe, draga domovina,
Oblaki temni dolgo zakrivali,
Pozabljene še bilo ni spomína.

Nevíhte časi bodo pa zbežali,
Kreg tebe bode zjasníla se tmína
In srečni dnevi tebi zasíjali.

Fr. Ser. Cimperman.

Kako naj si učitelj pridobuje veljavo. *)

Učitelj si more veljavo pridobivati in sicer: kakor učitelj, orglavec in srenjčan.

Kar se tiče učitelja kot učitelj, mora dobro razumeti svoje dolžnosti, t. j. izrejo šolske mladine. Vsaki učitelj, ki pride v svojo novo službo, dobro vé, kako radovedno in veselo ga

*) Iz učiteljskega shoda na Gorenskem — g. A da mi č e v spis.

Vredn.

učenci prvo uro pričakujejo. Ko stopi pervikrat v šolo, se vse oči bistro vanj uprejo. Na njegovem obnašanju o tem trenutku je veliko ležeče. Ako si zna ta čas učitelj pridobiti ljubezen in zaupanje pri otrocih, pridobi si tudi veljavo pri starših; kajti navadno starši domá otroke vprašajo, kako je bilo v šoli. Otroci potem pripovedujejo vse, kar so v šoli videli in slišali. Naglo tedaj učitelja presodijo, ter ga spoštujejo, ali pa je ob veljavo, ker prvi vtis je zelo zelo važen. Varuje naj se učitelj, da se v šoli kaj ne hlini; kaže naj se tako, kakor je; nenaravno zadržanja mu bi pozneje le škodovalo. Učitelj naj vedno marljivo podučuje, in naj ravno tako tudi tirja od učencev, da ga poslušajo. Podučuje naj ne le samo na videz, le kakor posel ali iz vnanje dolžnosti, ampak tako, da bodo otroci res kaj znali, in to vse iz ljubezni do otrok, človeštva in Boga. Kaznuje naj pa varno. Palica je zlahtno in imenitno orodje v šoli. Ako učitelj s palico varno ravná, ima velik vpljiv, neprecenljivo moč. Kakor hitro jo pa učitelj modro ne rabi, palica je ob moč, zraven pa še učitelj in šola ob veljavo, ker še v naših časih prosti kmet misli, da učitelja le za to plačuje, da njegove otroke v šoli pretepa. Večkrat se pripeti, da oča s pipico v ustih in kučmo na glavi prikorači v šolo, in učitelja prosi, da naj njegovega fanta le dobro nabije. Treba je tedaj takim ljudem kazati, da šola ni pretepalnica, ampak učilnica. S palico se ne more vse v glavo vteptati; treba je poterpljenja. Boljši dvajsetkrat eno reč ponoviti, kakor enkrat udariti, da se serce zlahtni in da se odpravlja neotesanost, robust in nagnjenje nekterih staršev do vednega pretepa. Učitelj naj ima pri podučevanju vedno pred očmi posebne razmere, ktere učence nagibljejo, da se raji in boljše, ali nerodno in slabo učé. Pred vsem pa naj bode mož pravega poterpljenja. Kdor se po teh pravilih v šoli ravná, kmali ima na vse strani veljavo, pa tudi sam s saboj je zadovoljen.

Vsi ljudje pa tudi nimajo nadepolnih otrok, zarad tega jih pa cerkev toliko bolj mika. Kedar pride učitelj v novo službo, se tedaj tudi rado vpraša: „Kako nek naš učitelj orgla in poje“? Tudi tu se mora učitelj potruditi, da za cerkveno službo ljudstvu primerne, pa vendar v cerkvenem duhu postavljene pesmi zbira in prosto, po navodu harmonije igra ali z orglami spremlja. Nekteri orglavci mislijo, da si le s tem pridobujejo veljavo, ako v cerkvi igrajo poskočnice, in da razbijajo na

orgle i. t. d. Res za prvi trenutek, ali o gotovih časih imajo take kompozicije neko prijetnost, pa v cerkvi ne budé pravega duhá. Večkrat sem že prostega človeka slišal, da se mu veličastno zategnjeni glasi v cerkvi k sercu bolj prillegajo, kakor pa tiste okroglice, ki jih vnemarni orglavci vpletajo med mašne pesmi. O tej reči ne bodem dalje govoril; le toliko še rečem, da učitelj kot orglavec si more v cerkvi pridobivati pravo veljavo, ako v cerkvenem duhu orgla in poje, se vé — učiti se je treba. —

Učitelj, kakor hitro pride v službo, je tudi srenjčan, t. j. ud srenje, na ktereга vsi srenjčanje na tanko pazijo in vsa njegova dela in pota s posebno radovednostjo pretresajo in pretehtujejo. On naj se tedaj povsod pošteno in postavno obnaša; naj bode z vsemi brez izjemka priljuden, postrežen in prijazen. Naj se varuje vsakoršnih družeb, in kolikor mogoče, posebnih prijaznosti; kajti take so se že čestokrat, posebno mlade učitelje na led speljale, da so si težko, ali si pa niso mogli nikdar več kviško pomagati. Varuje naj se zamere. Boljši je poterpeti, kakor pa s srenjo v prepíru živeti. Naj bode varčen, da si pri svojih pičlih dohodkih saj toliko prihrani, da se bode mogel pošteno po svojem stanu oblačiti, ker slabo oblečenega učitelja redko kdo spoštuje, ali pa nihče. Srenja bode spoznala, da ima umnega in modrega možá za svojega učitelja, ki je lepi izgled mladosti in odrášenim. Rada mu bode svoje otroke zaupala, in mu bode iz hvaležnosti še marsikaj privergla. Tako doseže učitelj svojo čast, spoštovanje in veljavo pri srenji; toda to je le njegovo lastno zasluženje!

Treba pa je učitelju tudi podpore od svojih prednikov, kajti učitelj je le učitelj brez trdnega podnožja, in majhen veterček nemile osode (ker on je tudi slab človek) kmali vso njegovo veljavo, čast in spoštovanje spremeni v nečast, sramoto, nesrečo in žalost!

Učiteljevi predniki naj bi tedaj z učitelji varno ravnali, naj bi jih v vseh družbenih in šolskih razmerah po moči podpirali in vsako negodno pravljico o učitelju na zlato tehto položili, do podlage preiskovali, potem ga še le sodili, kajti, ako že ni drugače, da mora biti učitelj kriv, zgubi vselej manj ali več veselja do svojega poklica in občuti dvakrat težje svojo imenitno pa težavno nalogo. Svet pa vesele in vnete učitelje za učiteljski stan tirja. Predniki so tedaj prvi steber učiteljeve

veljavé. Drugi steber je pa blagostanje, plača učiteljeva. Marsikaj veselega bi se slišalo o naših šolah, ko bi bila učiteljem sreča vendar kaj mila, da bi se jim dohodki zboljšali. Res lepa čednost je poterpežljivost, posebno pa še v šoli; pa, žalibože, želoдец o tej stvari nič videti in slišati noče.

Vse, kar tu povem, povem iz svoje skušnje.

Stari in mladi Slovenec.

R.

Rabü.

O. Rabü kar robü servus, rabišti, rabičšti ancillae filius, rabofinikü, rabotëgü, rabiči famulus, subditus; raba, rabica, rabičica ancilla, rabična serva, rabofinica, rabyni f.; rabija servi, rabije n. bulg. robje; rabota ministerium, rabotina, rabistvo servitus, usus, rabotica res; rabij - skü, rabotinu, rabiskü servilis; rabovati, rabotati servire, laborare, rabotiti in servitutum redigere.

S. Rabič, rabičič, raba t. j. usus p. ni za nobeno rabo, rabota ili tlaka, rabotati je i nsl.; rabota ali robota frohne; rabiti operari, uti, vzlasti z daj; kaj ti to rabi; hrov. serb. rob, robinja, robstvo, bulg. robče, robenče; cf. lat. labor, goth. arbaiths; scr. arbha puer, lat. orbus.

Radü.

O. Radü iucundus, laetus, lubens, alacer, i raždi, scr. rádh perficere, favere; raditi i roditi curam gerere, curare, facere; rada, radina, radinica - unica, - nič; radènije diligentia; radivü, raditelj diligens; radistvo i veselstvo, radoštë f. pl. laetitía, radostivü laetus.

S. Vi ste tedaj pisali: jaz sem rad, mi smo radi t. j. radostni, kakor mnogi Slovani še pišejo p. čes. jsem tomu rad; raditi v starejih listinah roditi, zraditi facere; malo rodi za me; za nikoga ne rodiš; nerodljiv inobsequens, degener; neroden immoriger, ineptus, nerodnež, bogaroden longanimis, boga neroden impius.

Razborü.

O. Razborü consideratio, delectus militum; ne -- riné inconsiderate, razbrati diiudicare.

S. Nsl. razbor discretio, razborit discretus.